

VAD JAG MINNS

Lisa Kumlin berättar från sitt liv i Västerås från 1889 till 1918

Sammanställt av Gunlög Galmén

Förord

”Vad jag minns” är min mormors egen titel på de memoarer som presenteras här. Någon gång under hösten-75 vintern -76 bad jag henne att skriva ner minnen från förr, om sin uppväxt i Västerås. Här presenteras resultatet. Som framgår av texten är hon 89 år när hon börjar att skriva och fyllda 90 när hon sätter punkt.

Min mormor, Lisa (Anna Elisabet) Kumlin f. Nyström, föddes den 14 juli 1886 i Vaxholm. Hon var 3 år när hon kom till Västerås. Här levde hon större delen av sitt liv. Korta perioder arbetade hon på annat håll tills hon, pg.a. sin syster Lydias tragiska död återkom till Västerås 1918. Hennes berättelse sträcker sig fram till denna tidpunkt.

Hade hon fortsatt sitt skrivande hade hon säkert berättat om tillvaron som mor till fem barn. Hon gifte sig nämligen snart med sin sväger Emil. Moster blev så mamma för Nisse, Marta och Olle. 1921 födde hon dottern Dagmar, min mamma och året därpå kom Gunnar till världen. 1932 dog Emil och Lisa var ensam med de fem barnen.

Knutsgatan 10 var, så vitt jag vet, adressen till familjen Kumlin under hela min mammas uppväxttid. Mormor Lisa bodde under min egen uppväxt på Åsgatan 11 tillsammans med Marta. Under några år på 60-talet lämnade hon Västerås för Kungsör, där Dagmar med familj bodde.

1969 flyttade hela min familj och mormor till Västerås. Mormor bosatte sig då, vilket hon skriver om, i Trollskogen på Jakobsberg. Jakobsgratan 44 var adressen. Där firade hon sin 90 årsdag 1976 - en mycket pigg 90-åring. Hon gladdes mycket åt flera barnbarnsbarn som hon träffade då och då. Under följande vinter blev hon dock sjuk och den 21 februari 1977 dog hon i lungcancer på Västerås lasarett, där hon en gång utbildade sig till sjuksköterska.

Jag minns min mormor med glädje och tacksamhet. Att hon behöll sin Stockholms-inspirerade dialekt förvånade mig alltid. Hon pratade om nesa, gres och rev när hon menade näsa, gräs och räv

När jag renskrivit mormors handskrivna anteckningar har jag strävat efter att vara så trogen originalet som möjligt. Några enstaka stavfel har jag rättat. För att göra texten mer läsbar har jag avdelat texten med fler komma och punkt än hon använt. Rubrikerna är mina egna. Hoppas du läsare finner innehållet både intressant och lärorikt. Historien börjar för drygt hundra år sedan.... svindlande tycker jag.

Västerås våren 1997

Gunlög

VAD JAG MINNS

Den 10 oktober 1889 flyttade vi från Vaxholm till Västerås med ångfartyget "Västerås". Jag var 3 år och minns inget från den resan, sov väl mest kan jag tro. Jag var då 3 år. Tant och farbror Nyander tog emot och där fick vi vara de första dagarna. Jag har ett svagt minne av ett stort rum med många bäddar på golvet, hörnrummet i deras våning Stora gatan - Vasagatan. Vi var väl 4 som låg där. Sam var ju bara ett halvår så han låg väl hos mamma och pappa.

Vårt första hem

Vårt första hem blev Storagatan 1a, en trevlig gård 2 våningar och vindsvåning, alla med glasveranda. Vi bodde i 3 rum och kök, på botten. Vi hade en mörk tambur med en dörr till höger till köket, en rätt fram till stora rummet, en till vänster till pappas, ett litet rum. Minns den mörka tamburen för Arvid stod där en gång och skrämde mig så rysligt. I hörnrummet mellan köket och salen stod uppbyggd en säng. Vid fönstret en soffa, framför den ett bord. Köket och det lilla rummet låg åt gatan. Utanför köksfönstret hade vi pumpen. Vi hade inte vattenledning i köket men det fanns avlopp och diskbänk. Gården mellan huset och gatan hade en sandhög att leka i, alldeles utanför köksfönstret, så mamma kunde ha ett öga på oss från fönstret. Mot gatan var det staket med dubbelgrindar som var vackert rutade och innanför staketet en häck.

Vi hade trevliga grannar också. Vickmans som bodde mittemot oss, i 1 rum o kök. Ovanpå oss bodde fröknarna Olsson. Anna var lärarinna i Flickskolan på Fiskartorget. Olga som var döv och hade hörlur, hon skötte hushållet. Dom var så snälla och rara mot oss. Tant och farbror Hage bodde på 3dje våningen. Jag minns farbror Hages cykel med ett stort framhjul och ett litet bakhjul. Jag minns en ryslig åsknatt. Vi var vakna allihop och tant och farbror Hage kom in till oss. Hon var klädd i hatt och kappa och bar på ett kassaskrin.

Kvarteren runtomkring

Ja, det var en trevlig gård, vårt första hem i Västerås. Det finns ej kvar nu. Där är ASEA med ingången ASEA-porten mittemot Allégatan. Vår närmaste granne var smeden Eklunds, de hade 3 flickor som jag lekte med.. Det fanns droskor och vagnar som vi lekte i medan hästarna var inne i smedjan och blev "skodda". Mittemot på andra sidan gatan bodde Howings som hade 2 flickor, Harriet och Margit som också var mina lekkamrater. Närmaste tvärgata var Kaserngatan, nuvarande Karlsgatan. Från Kaserngatan gick en gångbro över Lillån, numera Munkgatan. Det var den ån jag trilla i en söndag och en farbror, som stod och metade fick tag i min arm och drog upp mej. Jag fick ordentliga blåmärken minns jag och min nya hatt med långa röda sidenband blev förstörd. "O, vad ska mamma säga?". Men hon blev nog glad att yrhättan inte blev kvar i ån.

Där på den sidan av ån låg Drittelfabriken. Klapphuset och gasverket, en liten grå byggnad av sten och hade en hög skorsten med en skojig plåthuv som vände sig i vinden. Den var jag rädd för, minns jag.

Vid Kaserngatan åt norr där Officershuset nu ligger, ligger en liten byggnad "karern" där trumslagarpojkar hade sina övningar. Dom pojkar förstas var klädda i uniform.

Nästa tvärgata var Stenläggargatan (numera Kopparbergsvägen). Där bodde i hörnet stenläggare Andersson vars flicka var lekkamrat med Lydia. Hon gifte sig med Johannes Swenson, bror till Hakon Swenson.

Småskolan

På denna gata (Stenläggargatan) någonstans mellan Storagatan och Vasagatan låg också småskolan där Ester och jag gick i skola. Jag var bara 5 år men fick följa med Ester, ty jag kunde läsa rent, som det hette. "Jag har läst till "Gossen i fågelboet"" sa jag och så fick jag börja på samma gång som Ester. På den tiden börja vi i januari, läste 5 timmar har jag för mig, 8-10 och sen sprang vi hem på frukostrasten 11-12 och åt frukost och sedan till 14, om jag inte minns fel. Vår lärarinna hette fröken Adamson och var väldigt snäll och rar.

Söndagsskolan

Vi gick i söndagsskolan i Missionshuset på Teatergatan (senare Hantverkargatan, nu Sigma). Föreståndare för söndagsskolan var farbror Jansson, en rar farbror med skägg och kalott på huvudet, som var snäll och god om vi var snälla och lydiga. Om någon tog sig för att klappa i händer då blev han ond. Jag minns särskilt en gång då en flicka, som väl inte var så kyrkvan som vi, börja klappa i händer och sen börja allihop och det blev ett väldigt smattrande. Men då blev det fart på farbror Jansson. Upp på talarstolen och ringde och ringde i klockan. Då var han ond ska jag säga, men jag var rädd.

Epidemin

Vi låg på epidemisjukhuset i difteri. Jag, Sam och Maja fick åka dit på samma gång, men efter en vecka kom Lydia. Ester och Arvid var nog sjuka dom med, men mamma behöll dem hemma. Maja var bara 1 år, jag var 7 och våra sängar stod tätt, ty jag skulle visst passa henne. Men jag blev väldigt sjuk, så det gick inte bra. Men när Lydia kom blev det bättre. Men jag grät när Lydia kom, varför? Kanske av glädje?

Sam var brevbärare "för hela slanten" som man brukar säga. Var han fick alla brev från? Dom gjorde han väl själv av tidningar vi fick. Vi var många på salen, inte bara vi 4 inte. Sam och Maja fick åka hem efter 3 veckor och Lydia och jag efter 4. Jag minns så väl den dagen, det snöade väldigt och vi skulle till bryggjar Petterssons, och där var mamma och de andra syskonen, och vi fick allt möjligt gott och sen fick vi åka hem allihop. Bryggeriet låg mittemot Exelsior, så vi hade väl inte så långt att gå från sjukhuset.

Runt Allégatan

Området framför sjukhuset mellan Stenläggargatan och Allégatan var potatis- och gurkland som vi gick igenom (en gångstig) och kom till Östermalmsgatan. I hörnet av Östermalmsgatan och Allégatan låg en snickerifabrik kallad "Jönsabo" av Jönsson. Bredvid låg en kakelfabrik. Det är de husen jag minns på Allégatan, den gata som låg mitt emot oss. Ja, kyrkogården låg ju vid Allégatan förstås.

Bakom Epidemisjukhuset tror jag inte det var mycket byggt, inte fanns Knutsgatan, inte Herrgårdsskolan. Jag minns en liten trevlig stuga med trädgård, jag tror den låg i hörnet av Tessingatan-Ringvägen. Där bodde stans sjuksköterska, fru Kolström.

Ett stenhuggeri bakom sjukhuset. Jag tror han hette Dalbom som hade det. Han högg gravvårdar. Han hade en dotter som var sömmerska. Hon sydde klänningar åt oss.

Klapphuset

Jag nämnde klapphuset. Måste beskriva det inomhus: Det var som en stor hall. Mitt i flöt ån (förgrening från Lillån). Över ån från båda sidor fanns det klappbräden utlagda. Jag var med och klappade där en gång. Vi hade tvättat och bykt kläderna hemma och fick leja körkarlar som lyfte upp det stora bykeskaret på en flakvagn och körde ner till klapphuset. Hästen spändes ifrån och sen fick vi i baljor hämta tvätten och bära ner den i klapphuset och med klappträn klappa och skölja ut luten. De rena kläderna lade vi i rena korgar och så kördes den rena tvätten hem och hängdes till tork. Om det var vackert väder, ute på gården, vid regn på torkvinden. Vi bodde då på Floragatan.

Floragatan 11

Jag tror vi flyttade dit 1894. Det var en trevlig gård, trevligt värdfolk Åmansons och goda grannar. Vi bodde i 2 stora rum och dito kök. Berså på gården och krocketplan, vilket vi mycket uppskattade. Och så bodde vi så nära Djäkneberget, som blev vår lekplats.

Folkskolan och Tekniska skolan

Djäknebergsskolan blev nu vår skola. Ester och jag följdes åt i första folk, men där blev jag "kvarsittare". Fick gå om 1sta klass. Jag orka ej. Var ju 2 år för ung. Jag var ju bara 12 år ändå när jag sluta folkskolan som då var 4-årig. Sen var det fortsättningsskolan 6 veckor tror jag det var. Jag gick sedan i "Tekniska skolan" kallad. Den låg i Timmerska huset vid Stora torget. Står kvar än idag. Jag tror jag hade räkning och välskrivning. Vilde gå i teckning, men det fick jag inte för pappa. Det tyckte han jag inte hade någon nytta av. Jag tror vi fick betala något i den skolan. Ja, det var min skolutbildning det.

Djäkneberget

Vi bodde nära Djäkneberget där det blev vår, åtminstone min lekplats. En härlig grässlätt och skrevorna i berget blev kök och sängkammare och sal för oss och våra dockor. Numera är det nog inga 8-åringar som med sina dockor och dockvagnar går till "Berget". Där finns så mycket annat ordnat för barn nu för tiden. Sen alla trevliga holkar och templen. Bra att ha när regnet kom. Himlaholk blev min favoritplats där jag satt och läste i böcker, som till exempel Runas, Bettys böcker. Det var väl då jag blev lite större och det var mest söndag eftermiddag (det var nog vardagar med om jag fick tid).

Alla ordspråk på stenar som fanns överallt. Jag skrev av 200 ordspråk sista sommaren. Dom fanns alla vid gången eller vägen mellan Kristinagatan och Lustigkullagatan, men inga har jag kvar. Allt brände jag upp då jag flyttade från Floragatan.

Min skolväg. El-ljus i skolan.

Min skolväg gick över över en gård som kallades Skatlasses, varför vet jag ej, fram till Kristinabacken där skolan låg. Kristinagatan börja nämligen vid Bergsgatan, nu Västra Bergsgatan. Hur det såg ut vid Kristinagatan kommer jag inte ihåg mer än huset där katolska kyrkan nu är, där bodde flera lärare, och Tingshuset. Djäknebergsskolan var nybyggd då jag börja där. El-ljuset det drogs in när jag gick där. Det året jag gick 2an blev det samklass, den första tror jag i Västerås. Förut flickor för sig och pojkar för sig.

Väster om Floragatan

Hur såg det ut väster om Floragatan? Eftersom vi bodde på 11an måste numren börjat vid Storagatan. Pilbo fanns, var omgärdad med ett högt staket, en liten gränd mellan Jakobsbergsgatan och Floragatan. Kommer ej ihåg namnet (Vattugränd?) . Oxbacksgatan hette Jakobsbergsgatan och var en fortsättning på Jakobsbergsgatan.¹ Västmannagatan hette den nedre delen av nuvarande Jakobsbergsgatan.

Mitemot där på andra sidan Storagatan, var Gustavsbergs stora trädgård, där vid ett par stenstolpar med stora stenkulor på. Dit fick vi gå och köpa fallfrukt. Det satt alltid någon där innanför som sålde fallfrukt för billig slant förstår jag eftersom vi fick gå dit och köpa och äta. Trädgårdmästarbostället finns än.

Mellan² Storagatan hette egentligen "Tullen" och vid Hammarbyvägen låg en stor lada eller magasin och mitt emot vid Västmannagatan låg ett stenupplag där det hackades makadam. Jag tror att trädgården sträckte sig till Lamans berg, nu Mariaberget. Jag minns endast ett hus, det mörka, med gaveln mot Floragatan. Där bodde lektor Janssons. Bortom denna trädgård hette det Vasastaden, som bestod mest av villor fram till Stallhagen. Från Stallhagen över järnvägen var vår väg till "Badstället", ett för flickor och ett för pojkar. I den höga vassen klädde vi av oss och jag minns inte att det var bråk, trots att det var både pojkar och flickor.

Vi hade ju badhuset, men dit var det långt från Floragatan. Ja så var det Sundemans backe där det då endast var en stor villa högst på kullen. Där bodde Sundeman i ensam majestät med sin stora familj. Jag var där och lekte någongång med flickorna deras. Nu är det ju fullt med villor på den "kullen".

Fredriksbergs gård och Trollskogen

Så var det Hammarbyvägen, nu gatan, som gick mellan Västmannagatan och Kronvägen. Från Kronvägen var det skog fram till Fredriksbergs gård, en stor gård som ägdes av Lundblad. Dit gick vi ofta. De hade en flicka som hette lika som jag, Elisabet och flera pojkar. Så vi syskon, ja vi var nog hela familjen, var dit flera gånger medan vi bodde vid Floragatan. De hade en stor trädgård med mycket frukt, särskilt minns jag plommon. Så den breda trappen upp till övre våningen med landskapsmålningar på väggarna. Fredriksbergs gård är nyligen riven. Ormberget var obebyggt vid den tiden. Eljest fanns det en stuga här och där i Jakobsbergsskogen. Det är ju där jag bor nu. Trollskogen har den ju hetat också. Kanske Jakobsbergsskogen först och Trollskogen sedan.

Efter skoltiden.

Vi hade lång väg nu till söndagsskolan men nog var vi där varje söndag och på gudstjänsten var vi nog också, i sällskap med mamma. Pappa var ju aldrig hemma på söndagarna, det var ju hans riktiga arbetsdagar det.

Jag gick ut skolan medan jag bodde på Floragatan, men var väl mest hemma och hjälpte mamma. Jag var en liten tid hos en familj och såg efter deras lilla flicka och en liten tid på karamellfabriken på Norrmalm. Jag fick doppa praliner i choklad och lägga dem på plåtar. Fick väl en slant förstår jag. Arvid han var springpojke hos skräddar Hedgrens i Tallbacka. Där bodde han också. Lydia och Ester fick plats i affär. Lydia hos Ahlénus och Ester hos Bloms, "Bröderna Bloms". Jaha, det var Floragatan det. (slarvigt)

¹ oklart

² oklart

Flytt från Floragatan till Pilgatan

På grund av att Åmanssons sålde och den nye ägaren ville ha just den bostad, som vi bodde i måste vi flytta från den trevliga gården där vi hade så rara grannar och det fanns berså för kafferep och där vi spelade krocket och där min bästa vän och skolkamrat Märta Vahlberg (gift Sjöholm) bodde nära.

Vi flyttade tvärs genom staden till Pilgatan 22-23 med mycket folk i och ingen trevlig gård. Där var inte plats för krocketspel inte.

En tvårummare inom tambur och³ det hette det vill säga två ingångar till bostaden. 1 litet rum innanför tamburen, det hette pappas rum och så stora rummet och ett litet kök (mörkt). Mittemot över gatan där var en stor plats. Endera var det tivoli med karusell eller också kreaturstorg. Mycket att titta på, men vi trivdes aldrig där.

När cirkus var där minns jag. Mamma lät några damer eller någon kanske bo i pappas rum. Det var ju egen ingång från farstun genom tamburen. Det blev väl en slant till hushållet, men så fick vi biljett till cirkusen och den cirkusen glömmar jag aldrig, och ändå trivdes jag aldrig där.

Sekelskiftet. Mammas piga.

När 1900 ringdes in var det nyårsvaka. Då fick Lydia och Ester gå till missionshuset på nyårsvaka men jag fick sitta i farstufönstret och hörde kyrkklockorna ringa. Det var inte alla gånger det var roligt att vara flickan nr 3. Jag var dock 14 år och kunde väl fått vara med tyckte jag. Ja det var nog fler gånger som det hände att jag var för liten. Det var kanske inte så underligt. Lydia och Ester var stora och hade platser i affär men jag var mammas lilla piga och Märta bodde ju på andra sidan stan. Jag trösta mig med småbarn och var ute med dem då jag inte måste hjälpa mamma. Det låter som jag hade tråkigt jämt och ständigt men det var nog inte så, ty en dag frågade frun som bodde under oss om Lisa var sjuk; "Jag har inte hört henne sjunga på flera dagar".

Boxarupproret år 1900

Ja, det var 1900 då Boxarupproret (ägde rum) i Kina, vilket gav oss mycket oro. Oro för morbror Martin och Fritjof och deras kära som var därute. En dag kom underrättelse att de alla var bland de mördade. Det var sorgedagar, särskilt för pappa. Men efter en tid kom det brev från Fritjof att de, han och Alba var på väg hem. De hade med en mandarins hjälp tagit sig genom det centrala Kina och skulle nu komma hem. Martins försökte fly samma väg. De kom aldrig fram till Urga i Mongoliet, där det fanns svenska missionärer. Jag minns det där brevkortet som talade om att Fritjof och Alba var bland de räddade.

Samma år kom också farbror och faster från Östturkistan. De skulle hälsa på i Sverige innan de reste till Persien. Så kom också gamla farmor från Karlshamn, 85 år gammal med sin dotter, kusin Elin. Det var första och sista gången farmor åkte tåg. Ja, då var det släktmöte i 2 rummarⁿ ska jag säga. Alla bodde ju inte hemma hos oss ty Alba hade ju sitt hem här i stan, mor och syster. Vi har ett foto från den dagen då vi alla var samlade. Mycket var det att göra men roligt var det också, särskilt för pappa.

Hörnhuset "Lekandria" var byggt då. Men då vi bodde i Hages gård Storagatan 1, som låg mitt emot, fanns det inte där.

³ som?

Flytt till Västmannagatan 11

Vår nästa bostad blev Västmannagatan 11, återigen rätt igenom Storagatan. Vi bodde mitt emot Gustavsbergs trädgård, mitt framför stenupplaget. Det tror jag var 1903 eller 4, minns ej. Det var en trevlig gård med berså och gård där vi kunde spela krocket, vilket var ett sällskapsspel på den tiden. Jag minns vi spelade fast det blev så mörkt att vi lyste med ficklampor över bågarna. Dit flyttade också min bästa vän Märta Vahlberg medan vi var kvar där. Där bodde vi till oktober 1913. Men jag var ej så mycket hemma då.

Larsbo Herrgård

1904 kom jag till Larsbo Herrgård som barnflicka för två pojkar 5 - 3 år. Familjen, ja hela slakten var goda vänner till oss. Två pojkar från ett tidigare giftermål gick här i läroverket och "Hanna", frun i huset hade mycket att göra och ville ha hjälp med pojkarna. Där var jag sommaren 1904. Så var jag hemma till nästa sommar då jag var på Larsbo igen. Då väntades ökning i familjen till hösten och då bad jag att få komma tillbaka till hösten och bli "Barnhusa" med lön 50 kr på året. Det var min första lön, den räckte iallafall till en kappa och hatt.

Jag trivdes på Larsbo. Kom tillbaka på hösten då där föddes en liten flicka, som jag tyckte mycket om och hade hand om, trots all städning. Hade hand om henne på nätterna med, ibland. (Hon dog 14 år gammal)

Sjuksköterskeutbildning

Från Larsbo flyttade jag i oktober 1907. Då var jag bestämd att bli sjuksköterska. Sökte till lasarettet och till Uppsala. Kom in på båda ställena, men börja på Västerås lasarett den 1 april 1908. Den tiden jag var hemma var jag ganska mycket med i ungdomsföreningen och församlingen med.

Mer om Larsbo

Förresten vi var rätt många troende ungdomar i Larsbo också. Då var jag söndagsskollärare och till och med spelade till sången, hur det nu gick. ½ mil från herrgården var det ett missionshus och där hade vi gott och trevligt. Ibland hade vi predikan där. En dag var pappa där och predikade minns jag. Söderbärke tillhörde hans distrikt. Hade jag tid fick jag följa med till predikan i Nors,⁴ Söderbärke Dullbo och Hugnor m.m. Hanna var ju troende men inte maken tror jag, man vet så lite. Pojkarna, de stora 17 och 19 år hade nog inget intresse att skjutsa till möten. Förresten hade de plats på kontor och den andra gick i gymnasiet i Västerås.

Färdig sköterska ...och elev igen

Medan jag väntade på att få börja på lasarettet vakade jag hos sjuka på flera ställen. Sen började jag som sagt var den 1 april 1908 på lasarettet här. Ack ja vad det är länge sedan. Jag är 89 år. Jag hade nära hem och det var ju roligt att gå hem ibland. Elevtiden var 1 år, så våren 1909 var jag sjuksköterska och fick ut och pröva mina krafter och tjäna mitt uppehälle som det hette. Första platsen var i Köping hos en nervsjuk fru som bara ville ligga, men skulle vara uppe.

Nästa plats var Stockholm, hos en kapten Holm. Ester var då i Stockholm i en affär på Vesterlånggatan, så vi träffades ju någon kväll.

⁴ ord går ej att tyda

Så skrev Arvid, att jag skulle söka plats som nattsköterska i Sundsvall, vilket jag ju gjorde. Nej, så var det inte. Arvid tyckte jag skulle söka till Fränsta mellan Ånge och Sundsvall, som vikarie för distriktssköterskan. Hade vikariat där 1 månad och sedan som distriktssköterska i Ragunda 6 veckor. Så jag var som distriktssköterska den sommaren, sedan gick jag som elev på "Epidemin" i Sundsvall. Sen kom jag till Sundsvalls lasarett som nattsköterska. Vakade varannan vecka och vikarierade på avdelning medan ordinarie sköterska skulle ha semester.

Året 1910-1911 då kom jag till Västerås lasarett = 2 år (som avd.sköterska avd. 1 nu 73:an). Sedan 1913 på våren börja jag som elev igen på Sabbatsbergs sjukhus och kom därifrån 1915 juli månad. Var hemma till okt.1915 då jag kom till Karlstad lasarett och var till febr. 1919.

Familjen

Men vad hände här hemma med min familj? De två år jag var på Västerås lasarett var det ju nära hem och jag kila väl hem då och då, jag var ju inte ledig så ofta. Om vi skulle gå någonstans fick vi be Dr. Lundgren om lov och sätta någon av kamraterna i mitt ställe. Det kunde ju komma något oväntat.

Lydia och Ester var i affärer. Maja gick seminariet i Västerås. Sam var i affär. Arvid i Sundsvall, han också som affärsbiträde. Maja som småskollärare hade plats först i Enviken och sedan i Brunna.

Pappa hade sina resor och var för det mesta borta. Jularna var han alltid hemma. Men jag minns en julafton då vi delade julklapparna på juldagsförmiddagen, ty då hade han julottan någon annanstans. (Usch så dåligt det går att skriva) Vi bodde ju egentligen på Storagatan men det var ju hörntomt. Nr.⁵ räknades till Västmannagatan.1913 såldes gården och det skulle bli ombyggnad , men ville vi bo kvar medan det byggdes, fick vi.

Lydia gifter sig

Den 3 dec.1912 förlovade Lydia och Emil sig och i aug. 1913 gifte de sig. Då var tillbyggnaden färdig och i hörnet till Västmannagatan en mjölkbutik med tillhörande rum och det låg vägg i vägg med våra rum, där kläddes Lydia till brud. Bröllopfesten var i Missionskyrkans lilla sal. De vigdes av pastor Enblom en kyrkans präst, för då fick det inte vara frikyrklig vigsel.

Ja kära Gunlög du skrattar nog när du läser detta men det är du som bett mej skriva och när du läser detta då är jag ej kvar hos er och behöver ej skratta åt slarvet, för slarvigt är det. Men jag är ju 89 år.

Jag var hemma på bröllopet, som du förstår och dagen efter reste jag tillbaka till Stockholm och hade Ester med mig , hon skulle ju till Sabbatsberg för operation.

Fredsgatan 10

Ja, nu var bröllopet över och mamma fick tänka på flyttning. Den 1 oktober flyttade vi till Norrmalm, Fredsgatan 10 och till en gård med trädgård och krocketplan. Pappa var också road av spelet, ja mamma med förresten. Vårt värdfolk var bekanta från Söderbärke och hette Karlsson. Han hade varit stationsinspektör där. Vi trivdes bra där. Pappa hade slutat då, men reste på kallelse det han orkade.

⁵ nummer?

En god far

Jag följde med Ester från Sabbatsberg. Allt gick bra, sedan stannade Ester hos mamma och pappa. Jag var ju i Stockholm, men var väl hemma då jag hade ledigt, men det var nog ej så ofta. Om jag fick fira jul hemma minns jag ej. Det var sista julen pappa levde. Jag fick ledigt så jag var hemma och skötte honom sista veckan och över begravningen.

Han hade glatt sig att få se sitt första barnbarn (Lydia väntade ju sitt första barn) men det fick han ej. Nisse föddes i maj. Men pappa var beredd. Den sista natten när jag satt vid hans bädd, jag väntade att han skulle sluta, då titta han upp och sa: "Är jag kvar här, jag trodde jag var i Abrahams sköte". Så slutade pappa efter många års tjänst i Herrens vingård, från 23 års ålder till 67. En god far som ville oss alla väl och visade oss vägen till Gud.

Nisse kommer till världen

Den 29 maj föddes Nils-Erik (Nisse). Lydia och Emil bodde då på Smedjegatan 19 ovanpå affären. Så underligt att det är egentligen bara jag som kan tala om var det var som den lille pojken föddes. Inget av detta finns kvar annat än i mitt minne. Huset låg mitt emot just där Torggatan nu är. Jag var ej hemma då.

Jag var i Stockholm på Sabbatsberg, men jag fick veta om underbarnet som sprang runt vårt stora salsbord den 15 maj, Sofiadagen. Då var det alltid kafferep för släkt och vänner. Men så slog han sig, och gick han inte på årsdagen den 29 maj?

Hur länge vi bodde kvar på Fredsgatan minns jag ej. 1918 då spanska sjukan gick bodde vi på Engelsbrectgatan 4. När Maja fick plats i Köping flytta mamma och Ester till Maja och bodde där tillsammans.

1915. Marta föds

Jag slutade på Sabbatsberg 15 maj 1915, men var tillbaka och vikarierade på polikliniken till 15 juli. Då hade jag fått plats i Karlstad, men den avdelningen jag skulle till var ej färdig förrän i augusti. Då var jag hemma till dess.

Den 27 juli föddes Marta och jag var ju ledig då, så jag var väl med när hon föddes och hjälpte väl till med det som behövdes både hemma och hos Lydia. Nisse som var bara lite över året stod i sin säng och var så arg att ingen hade tid med honom, utan bara med den lilla som låg hos mamma. Ja, och nu har den lilla fyllt 60 år!!

Till Karlstad

Jag hade väl lite sjukvård tills jag fick resa till Karlstad. En natt vakade jag i biskopsgården över en ung präst, Svenssonne och åkte sjukvagn i tåg till Sabbatsberg. Han hade sina föräldrar i Stockholm. När vi kom till Sabbatsberg och "journläkaren" sa han: "Och reser ni med en brusten blindtarm från Västerås, där dr Lundgren finns!" Svenssonne klarade sig som väl var. Det var dr Idar som skicka honom!

Sen reste jag till Karlstad 1915 där jag var till 1919 på våren. Där var ju också mina kurskamrater Ester Pettersson (Pelle) och Julia Meyer.

Det var knogigt att öppna en ny avdelning. Allt skulle märkas med stämpel (VIII). Lakan, örngott, handdukar, näsdukar m.m. innan några patienter kom. Jag minns jag blödde näsblod varenda dag och jag var trött. Bara ett par dagar så överflyttades patienter från andra avdelningen till min och så var det att sätta igång. Vad jobbigt det var, men allt gick, det måste gå. Vi sköterskor hade ledigt halva söndagen, omväxlande för och eftermiddag och en em. i veckan om vi kunde??

Jag trivdes mycket bra i Karlstad och vi tre "sabbare" hade mycket roligt ihop.

Spanska sjukan till Västerås

Så 1918 på hösten kom Spanska sjukan, en hemsk farsot. Ett par av kamraterna dog. Sjukdomsförloppet var 2 å 3 dagar. Den gick över hela landet och drabbade även de mina i Västerås. Lydia dog ifrån make och 3 små den 6 november 1918. Jag hade inte sjukt på min avdelning och fick resa hem och sköta henne de sista dagarna och fick tjänstledigt till över nyåret. Emil och jag var ej sjuka men farmor, Nisse och Marta var sjuka och hos mamma låg dom 3 i taget . En orka vara uppe i taget.

Så när Lydia dött och de andra var bättre var jag hos mamma och hjälpte dom. Ja, det var en svår tid. Sjukdomen angrep lungorna, lungbrand. Lydia var nog sjuk en vecka. Jag fick tjänstledigt till över nyår. Ester var hos barnen, sedan farmor, och hembiträde fanns ju. Men Ester orka inte och då begärde jag tjänstledigt 1 år och fick det.

Så var jag då tillbaka till Västerås och där är jag ännu, nyss fyllda 90 år.